

Oleguer Godó

Una nissaga
d'industrials igualadins

Joan Safont i Plumed

FUNDACIÓ
CMJ GODÓ

Oleguer Godó. Una nissaga d'industrials igualadins

© Joan Safont i Plumed

Reservats tots els drets de la present edició

© **Fundació Carmen i María José Godó**

Fotografies: © Arxiu Família Godó

Primera edició: desembre de 2016

ISBN 978-84-945428-7-9

Dip. Leg.: B.24738-2016

Producció editorial: Meteora, Serveis Editorials

Imprès a Romanyà Valls, La Torre de Claramunt

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DELS PROPIETARIS DEL COPYRIGHT, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA, SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL D'AQUESTA OBRA A TRAVÉS DE QUALSEVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC, INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARXES TELEMÀTIQUES I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

Prefaci

Com a President del Patronat de la Fundació Carmen i María José Godó em complau presentar la biografia d'Oleguer Godó Biosca (Igualada, 1897-Barcelona, 1960) empresari, financer, personatge de múltiples iniciatives i una de les personalitats més destacades de la Barcelona dels primers anys de la postguerra. Oleguer Godó Biosca va saber administrar amb cura, i augmentar, el patrimoni familiar que havia heretat dels seus avantpassats.

Oleguer Godó Domingo havia creat l'any 1790 a Igualada la fàbrica de teixits de cotó coneguda com la Quadra de ca l'Oleguer. A partir d'aquesta fàbrica, les iniciatives econòmiques dels seus successors es van estendre per diversos punts de la geografia espanyola i, especialment, per Barcelona i Madrid, on el nostre protagonista va residir durant llargues temporades. Oleguer Godó Biosca va morir en plena maduresa als 63 anys. Les

seves filles, Carmen i María José, van tenir l'encert de crear la Fundació que avui tinc l'honor de presidir. És una Fundació dedicada a donar ajuts i suports a les iniciatives socials que tinguin per objectiu millorar les condicions de vida de les persones més necessitades i donar suport a les entitats i associacions que se n'ocupen.

Etic segur que la publicació d'aquest llibre ajudarà a conèixer un personatge i una nissaga familiar que resulten emblemàtiques d'una manera molt positiva de participar en el progrés del país.

Josep M. Coronas Guinart

Composició de la Fundació Carmen i María José Godó

• Patronat de la Fundació •

President: Josep Maria Coronas Guinart

Secretari: José Alberto Marín Sánchez

Vocal: Francisco Aparicio Valls

Vocal: Ignacio Toda Jiménez

Vocal: M. Júlia Prats Navarro

•

Administrador de la Fundació: Ernest Sena i Calabuig

La història com a mirall

Jaume Vicens Vives a l'Advertiment que figura com a pròleg al seu treball *Industrials i polítics* explica que no es pot excloure ningú del gran esforç de redreçament que va viure Catalunya durant el segle XIX: «Hi figuren per dret propi –diu l'il·lustre historiador– tots els fills de la terra: burgesos i menestrals, pagesos i religiosos, obrers i intel·lectuals». N'és un bon exemple el llibre que ha escrit Joan Safont sobre Oleguer Godó Biosca i, per extensió, sobre la seva saga familiar. Hi trobem, sobretot, l'esforç dels burgesos emprenedors del nostre XIX, centrats, en aquest cas, en les successives generacions d'uns fabricants tèxtils d'Igualada. Aquests fabricants assumeixen, continuen i engrandeixen la tradició paraire d'Igualada, és a dir, el tractament de la llana. Ells converteixen allò que era una activitat individual en unes modernes empreses tèxtils. La transformació és possible per l'empenta de nissagues com les que estudia el present llibre; però, també, és clar, per la participació obrera. Naturalment, els interessos de patrons i assalariats xoquen sovint

i la seva relació no sol resultar plàcida. Però mirat en perspectiva, i sense caure en cap ingenuïtat bonista, és evident que les societats modernes que han prosperat són les que han sabut avançar en mig d'aquestes tensions. L'Espanya més moderna del XIX no és la dels grans latifundis o la d'estructures econòmiques fossilitzades sinó la que amb sacsejades, i fins i tot amb episodis de violència, avança cap a una societat més justa i més complexa.

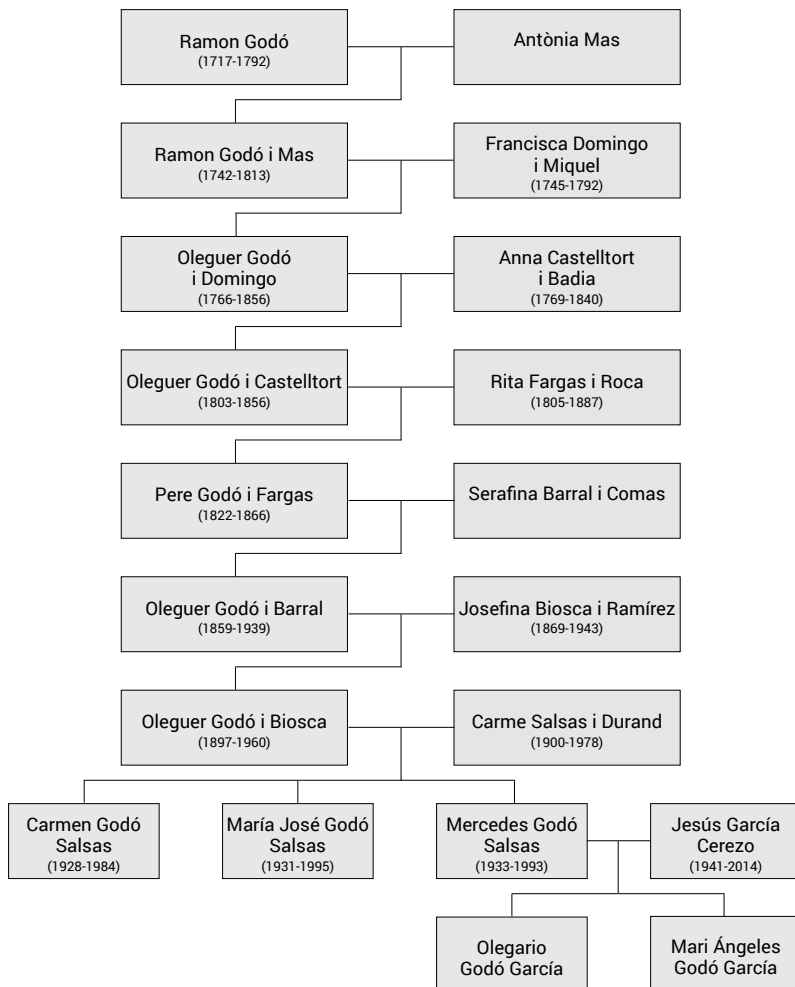
Joan Safont ha fet una bona feina. Llicenciat en Dret per la Universitat Pompeu Fabra, màster en periodisme avançat i reporterisme per la Universitat Ramon Llull, Safont (Barcelona, 1984) és un dels màxims especialistes en temes relacionats amb la Catalunya dels anys vint i trenta. N'és una prova la seva tesina sobre la revista *Ibèria* (1915-1919) de la qual en va sortir el llibre *Per França i Anglaterra. La I Guerra Mundial dels aliadòfils catalans*, publicat per A Contra Vent, l'any 2012. També ha estat el comissari de l'exposició *Eugeni Xammar: el periodista que ens va explicar el món*, celebrada el 2014 al Palau Robert. És també autor del llibre *Capitans del comerç* (Mobil Books, 2016) que tracta de diverses nissagues d'emprenedors catalans i està preparant la seva tesi doctoral sobre la figura d'Amadeu Hurtado, un dels catalans més influents i més desconeguts de la Catalunya que va de la Monarquia a la II República.

En el procés de revitalització de la Fundació Carmen i Maria José Godó la publicació d'aquest llibre constitueix una bona notícia. És una mostra que les Fundacions poden contribuir al

progrés de la societat no només a través de les actuacions que els correspon sinó, també, explicant la seva pròpia història. La història no ha de ser un armari tancat que només obrim en cas d'extrema necessitat o per a celebració de ritus més o menys necrològics. La història és el mirall que ens permet saber com érem abans i com hem anat evolucionant fins a esdevenir, amb virtuts i defectes, tal com som ara. És just, doncs, felicitar als actuals responsables de la Fundació Carmen i María José Godó per l'encert que han tingut de promoure i editar aquest estudi.

Agustí Pons

Arbre genealògic de la família

Els orígens de la família Godó i la seva vinculació amb la ciutat d'Igualada

El nom d'Igualada, capital de la comarca de l'Anoia, va íntimament lligat a la història i al desenvolupament de la indústria al nostre país. El seu nom és sinònim de la industrialització que va viure Catalunya durant el segle XIX. Però aquest fenomen tenia uns antecedents històrics ben definits. Si bé l'adoberia de pells i el seu històric gremi de blanquers ha estat una de les indústries més antigues de la vila –així ho assenyala l'erudit mossèn Joan Segura en la *Història d'Igualada*, amb referències ja al segle XIV– al seu costat s'hi desenvolupà el gremi de paraires. És a dir, i citant Segura:

«los parayres s'ocupavan de netejar, filar y teixir la llana: *paratores lanae* s'anomenaven en los antichs documents. Poden disputar l'antigüetat als blanquers en Igualada, y, com veurem, se'n portaven la palma en importància.»

Com recull Josep Riba i Ortínez al discurs pronunciat el 7 de juliol de 1957 en el ple del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, l'any 1953, amb motiu d'unes excavacions realitzades a La Llacuna, en una cova de la Vall de Serves, per la Comissaria Provincial d'Excavacions conjuntament amb elements del Museu

de Vilafranca del Penedès, es van trobar dos fragments de teixit de cotó en estrats prehistòrics i als quals es va atribuir una antiguitat de vint i cinc segles. D'acord amb Riba Ortínez:

«Aquests teixits han estat analitzats pel professor Blanxart de l'Acondicionament Terrassenc el qual, personalment, ens confirmà la seva plena convicció que aquests teixits eren íntegrament de cotó. Cal atribuir a una suma de circumstàncies molt favorables i, especialment, a la sequedat del terreny, el que aquests teixits hagin arribat fins a nosaltres en bon estat de conservació. Tant és així, que aqueixa troballa constituirà una peça única, per la seva antiguitat, de teixit prehistòric que es conserva a Espanya.»

»Encara que fins la data no hàgim pogut posseir en el nostre Museu cap d'aquests fragments, llur descoberta dintre del Partit d'Igualada hem de celebrar-la i aquesta notícia ha d'omplir, d'ací endavant, el primer capítol de la història tèxtil de la nostra comarca.»

Com dèiem, la història de la indústria tèxtil d'Igualada cal cercar-la en l'època medieval, etapa de la qual mossèn Segura localitza i publica a la seva *Història d'Igualada*, sengles contractes d'aprenentatge de pareire; un, de l'any 1364, i un altre, cinc anys després, de 1369. També el mateix benemèrit autor dedica les seves pàgines a parlar de les crisis i esculls que va viure i sor-tejar el Gremi durant el segle XVI. L'art de teixir havia començat com una tasca casolana i familiar, singularment portada a terme

per dones, que a l'Edat Mitjana anà convertint-se en una incipient indústria. Citant de nou a Riba Ortínez i la seva dissertació «La indústria tèxtil igualadina. Història d'un gremi»:

«Aquesta indústria incipient era massa feble per sobreviure aïlladament. La necessitat de defensar-se enfront de poders molt superiors, donà pas seguidament al desenvolupament d'un esperit d'associació, a un corporativisme que menà pertot a la constitució de les confraries i dels gremis. Igualada no fou pas una excepció en el curs general d'aquests desenvolupaments».

El *Llibre d'Ordinacions dels Gremi de Paraires* està datat l'any 1614, però tot sembla indicar que la història d'aquella institució clau en l'economia de l'antic règim és molt més anterior. Els paraires d'Igualada, a més, eren tots ells membres de la Confraria de Sant Joan Baptista. L'escriptor i antic diputat democratacristià al Parlament de la Catalunya durant la II República Pau Romeva, en la seva *Història de la Indústria Catalana*, escriu que el paraire

«... a més de realitzar les operacions pròpies del seu ofici, era el que adquiria les primeres matèries i encarregava el treball als dels altres oficis, ja fos per compte propi, ja fos pel d'aquell que volia el drap, de la bondat del qual drap és ell qui responia davant dels venedors, fins al punt que quan un drap fet per compte de mercader o d'altra persona, tenia a judici dels venedors tares que requerien esmena, o sigui pagament de damnatge, aquest damnatge s'exigia al paraire, encara que el responsable de la

tara fos el menestral d'un altre ofici, al qual menestral l'havia de demandar el paraire.»

El paraire, doncs, era el responsable d'adquirir la llana al Gremi pel seu compte i risc, i la preparava rentant-la, cardant-la i teinyint-la, si era el cas, abans de fer-la filar per filadores expressament dedicades a aquest menester. Amb aquest fil, teixia o es feia teixir el fil, per donar, a continuació, les peces o draps a batanar als molins o «nocs», per a perxar i, finalment, abaixar o allisar el pèl. Com hem vist, el paraire podia dedicar-se a cadascuna d'aquestes activitats del procés, o donar-la a fer a d'altres persones, essent-ne responsable del resultat final i responsable davant del Gremi del compliment de les obligacions i del pagament dels impostos i drets. Com afirma Riba Ortínez:

«Així doncs, el paraire, que havia de ser mestre i conèixer bé l'ofici, complia en petita escala una funció comercial, finançant les operacions de transformació, fent les de compra i venda i reservant-se, generalment, les de tria i preparació de la llana. I encomanant les altres a obrers i mestres agrupats, àdhuc, en altres gremis i confraries.»

Hem de tenir en compte, però, que Igualada havia estat fins al segle XVIII, una vila més aviat petita i no massa poblada. Des de 1440, any que es censaren 300 focs, la demografia no havia experimentat gaires canvis. És justament a partir de 1700 quan el creixement d'Igualada s'accelera. Si l'any 1717 es comptaven

1.600 habitants, al cap de 80 anys la xifra s'haurà multiplicat fins a 6.128 habitants. És en aquest creixement de la població que se situen els primers membres de la família Godó. El primer Godó de qui tenim notícia, Ramon Godó, nascut l'any 1717 a Valldellou, a la comarca de la Llitera, era, precisament, paraire d'ofici. Casat l'any 1738 amb Antònia Mas (morta l'any 1759), tingueren set fills: Ramon (1742-1813); Josep (1742-1802); Rosa (1746-1883); Isabel (1748-1889) i tres nens que no arribaren a la infància, Fèlix (1753), Salvador (1755-1757) i Oleguer, el primer d'aquest nom (1758-1759). Essent paraire, no és gens casual que, amb aquests antecedents familiars de tracte amb la llana i el fil, el seu fill gran Ramon Godó i Mas a mitjans del segle XVIII deixés el petit poble oscense per traslladar-se a viure i buscar-se un futur a Igualada, com tants joves de la seva generació que van emigrar de la muntanya a Barcelona i a les seves ciutats industrials de la rodalia, on va establir-s'hi com a teixidor. Del seu matrimoni amb Francisca Domingo Miquel (1749-1791), va tenir set fills. Després d'una nena anomenada Josefa (1765-1767) que morí de ben petita, el seu fill gran fou Oleguer Godó i Domingo (1766-1822), al que seguiren Isabel (1769-1843), Francesc (1769-1838); Salvador (1771-?); Margarida (1774-1831), Antoni (1777-1830) i Ramon (1780), que no arribà a l'any.

Un dels néts del primer Ramon Godó, Antoni Godó i Domingo, va exercir com a fabricant d'indianes, tècnica considerada pels historiadors de l'economia i la indústria catalana com la protohistòria de la indústria tèxtil, i que va suposar la irrupció de la

primitiva Revolució Industrial a Catalunya. Aquest serà l'iniciador de la branca més coneguda de la família Godó, vinculada a la indústria, la política i la premsa catalanes. Els fills d'Antoni Godó i Domingo ocuparen responsabilitats destacades en la Igualada del segle XIX: Leopold i Joan Godó Llucià tingueren importants papers en la vida política del seu temps, mentre el seu germà Ramon Godó i Llucià (1801-1884), que també seria alcalde d'Igualada, impulsava el negoci tèxtil familiar fins a esdevenir un dels principals fabricants de la vila i un dels seus majors contribuents. Com veurem, en aquest ascens social i industrial hi tindrà un paper destacat La Igualadina Algodonera, fàbrica emblemàtica fundada amb el seu cosí Oleguer Godó Castelltort.

Ramon Godó i Llucià va ser el patriarca d'una nombrosa família. Dels seus nou fills, en destaquen dos noms: Carles (1834-1897) i Bartomeu Godó i Pié (1837-1894), industrials amb fàbriques a Astúries, País Basc i Catalunya, especialment en la indústria del jute, alhora que actius membres del Partit Liberal de Práxedes Mateo Sagasta, en els rengles del qual farien una activa carrera política. Bartomeu Godó fou diputat a Corts pel districte d'Igualada entre 1871 i 1874, reelegit el 1881, i el seu germà Carles Godó ho seria els anys 1888, 1893 i 1896. Com a representants electes de la seva vila nadiua treballarien per fer arribar el ferrocarril a Igualada. El projecte havia tingut una tramitació llarga, i no es feu realitat fins el desembre de 1892 amb el ferrocarril de via estreta entre la capital de l'Anoia i Martorell, inaugurat el 29 de juliol de 1893, amb el diputat Carles

Godó com una de les personalitats més destacades de l'esdeveniment.

La seva principal obra, però, va ser la fundació d'un diari. El dia 1 de gener de 1881 sortia al carrer el primer número de *La Vanguardia*, «Diario político y de avisos y noticias y órgano del Partido Constitucional de la Provincia». En aquell primer moment, *La Vanguardia* era una publicació dedicada a recolzar i sostenir les campanyes polítiques dels seus fundadors, però amb l'arribada a la direcció d'un nou director, precisament, recomanat als Godó pel mateix líder liberal Sagasta, i coincidint amb l'Exposició Universal de Barcelona de 1888, el rotatiu polític es transmutà en un diari informatiu. Amb el *The Times* britànic com a referència, el periodista andalús Modesto Sánchez Ortiz modernitzà *La Vanguardia* fins a situar-lo com un dels primers diaris de la ciutat –«Que *La Vanguardia* revele a Cataluña; que no sea preciso leer la data de *La Vanguardia* para saber que es hija de Barcelona» escrivia sobre aquesta nova etapa– i n'obrí les pàgines als seus amics, els escriptors i artistes modernistes, com Santiago Rusiñol. El fill de Carles Godó i Pié, Ramon Godó Lallana (1864-1931) va continuar la trajectòria familiar en la indústria tèxtil i del jute, la premsa i la política, essent tres legislatures consecutives (entre 1898-1905) elegit diputat liberal al Congrés per la circumscripció igualadina, com ho havien estat el seu pare i el seu oncle. Durant la seva llarga vida al capdavant de les empreses familiars, *La Vanguardia* es consolidà com un dels diaris més influents i llegits de Barcelona. L'any 1916 seria

nomenat pel rei Alfons XIII primer comte de Godó. És l'avi de l'actual comte, Javier de Godó i Muntanyola.

A Igualada hi romangué Ramon Godó i Pié, que l'any 1881 adquirí la totalitat de la Igualadina Algodonera que havia fundat el seu pare amb altres socis i la seva nombrosa descendència, entre els quals el més destacat serà Joan Godó i Lluçà (1851-1935), conegut com *El Morrut*, membre del Partit Liberal com els seus oncles Carles i Bartomeu i l'home més determinant de la política igualadina durant la primera meitat del segle XX, en la qual seria diputat provincial, diputat a Corts i alcalde en diferents períodes (1887-1890 i 1930). El seu fill, Joan Godó i Pelegrí (1876-1957) seguiria les seves passes industrials i polítiques, i també seria elegit alcalde d'Igualada. El nét d'*El Morrut*, Ramon Godó i Franch (1906-1992), tot i fer-se càrrec de la fàbrica, va tenir més interès en la fotografia i l'esport, i fou l'encarregat del tancament de l'emblemàtica empresa familiar, l'any 1967.

El germà gran d'Antoni Godó i Domingo, Oleguer Godó i Domingo (1766-1822) serà el primer d'una nissaga que arribarà fins al segle XX i que viurà tots els esdeveniments que marcaran la història de la seva Igualada natal i del conjunt de Catalunya. El fill d'Oleguer Godó i Domingo i Anna Castelltort serà Oleguer Godó i Castelltort (1769-1840), nascut a Igualada l'11 de març de 1803. És el sisè de nou germans —cinc noies, Anna (1790-1840); Bonaventura (1793); Maria (1795-?); Raimunda (1798-1862); Maria Teresa (1800-1885); Clara (1808-1809); Rosa (1811-1864) i un noi, Magí (1805-?)— i participarà amb

el seu cosí Ramon Godó i Lluçà en la constitució, l'any 1842, de la Compañía Fabril Igualadina, de la qual va ser el principal soci capitalista un altre destacat empresari cotoner de la ciutat, Ramon Castells i Pié, amb el 30% del capital. La Igualadina va entrar en funcionament l'any 1843 en un edifici construït poc abans, d'estil fabril manxesterià, caracteritzat per l'existència de nombrosos espais diàfans disposats en forma de «quadres» i organitzat verticalment a partir de diferents plantes. En el cas de la Igualadina, l'edifici, avui encara conservat, està format per cinc plantes sobreposades, amb «quadres» rectangulars de 45 metres de llargada i 15 d'amplada, a les quals s'annexen en cadascun dels extrems uns cossos rectangulars de 19 metres de llargada per 8 d'amplada. El sosteniment de cada planta es garanteix mitjançant l'alternança de columnes de ferro colat i de fusta, jàsseres i entarimats de fusta, que permeten la formació dels grans espais diàfans de l'interior de la nau i l'obertura d'un gran nombre de finestres. Tot i la llunyania d'Igualada dels ports on arribava l'hulla britànica que alimentava les principals fàbriques del litoral, la Igualadina tenia com a força motriu la màquina de vapor, per la qual cosa també se la coneixia com El Vapor Vell, ja que comptava amb les expectatives que generava l'explotació dels jaciments carbonífers localitzats a la rodalia de Calaf. A partir de la seva entrada en funcionament, i amb una expansió notable durant la seva fase inicial, la Igualadina va esdevenir la principal indústria d'Igualada, amb 120 treballadors l'any 1844. L'any 1855, la Igualadina Algodonera ja tenia 500

treballadors, 4.400 fusos, 34 cardes i 60 telers, tots ells mecànics. De tota manera, la crisi que és produït en l'economia catalana arran de la pèrdua de l'imperi colonial americà, les guerres civils i la inestabilitat política i social, primer, i, posteriorment, de la Guerra de Secessió nord-americana, i la conseqüent dificultat d'arribada del cotó dels estats sudistes, va portar a la liquidació de la primera societat i la constitució d'una de nova, la Sociedad Anónima Igualadina Algodonera (1856-1880), formada per dues fàbriques a Igualada i una a Martorell, a prop del riu Llobregat. Aviat va esdevenir una de les fàbriques més importants del país, però de nou, conflictes interns i mals resultats econòmics, van portar a la seva liquidació. El 1881, el mateix any que els seus germans fundaven *La Vanguardia*, Ramon Godó i Pié es feia càrrec de la vella Fabril Igualadina i dels seus edificis.

